

पठतु संस्कृतम्

प्रवेशः

पठतु संस्कृतम्

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुः साक्षात् परंब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे कामरूपिणि ।
विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा ॥

पठामि संस्कृतं नित्यं वदामि संस्कृतं सदा ।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक् वन्दे संस्कृतमातरम् ॥

सूक्तिः

“सोत्साहानां नास्त्यसाध्यं नराणाम् ।”
सोत्साहानां नराणाम् असाध्यं न अस्ति ।

There is nothing impossible for men who are energetic.

सङ्ख्या - Numbers

११ - एकादशी व्रतम्

१३ - त्रयोदशी

१५- पञ्चदशाक्षरी-मन्त्रम्

१२ - द्वादश-ज्योतिर्लिंगम्

१४ - अनन्तचतुर्दशी

१६ - षोडशी महाविद्या

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
११	एकादश	Eleven
१२	द्वादश	Twelve
१३	त्रयोदश	Thirteen
१४	चतुर्दश	Fourteen
१५	पञ्चदश	Fifteen
१६	षोडश	Sixteen
१७	सप्तदश	Seventeen
१८	अष्टादश	Eighteen
१९	नवदश	Nineteen
२०	विंशतिः	Twenty

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
२१	एकविंशतिः	Twenty One
२२	द्वाविंशतिः	Twenty Two
२३	त्रयोविंशतिः	Twenty Three
२४	चतुर्विंशतिः	Twenty Four
२५	पञ्चविंशतिः	Twenty Five
२६	षड्विंशतिः	Twenty Six
२७	सप्तविंशतिः	Twenty Seven
२८	अष्टाविंशतिः	Twenty Eight
२९	नवविंशतिः	Twenty Nine
३०	त्रिंशत्	Thirty

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
३१	एकत्रिंशत्	Thirty One
३२	द्वात्रिंशत्	Thirty Two
३३	त्रयस्त्रिंशत्	Thirty Three
३४	चतुस्त्रिंशत्	Thirty Four
३५	पञ्चत्रिंशत्	Thirty Five
३६	षट्त्रिंशत्	Thirty Six
३७	सप्तत्रिंशत्	Thirty Seven
३८	अष्टात्रिंशत्	Thirty Eight
३९	नवत्रिंशत्	Thirty Nine
४०	चत्वारिंशत्	Forty

सङ्ख्या - Numbers

Sanskrit Number	Sanskrit Name	English
४१	एकचत्वारिंशत्	Forty One
४२	द्विचत्वारिंशत्	Forty Two
४३	त्रिचत्वारिंशत्	Forty Three
४४	चतुश्चत्वारिंशत्	Forty Four
४५	पञ्चचत्वारिंशत्	Forty Five
४६	षट्चत्वारिंशत्	Forty Six
४७	सप्तचत्वारिंशत्	Forty Seven
४८	अष्टचत्वारिंशत्	Forty Eight
४९	नवचत्वारिंशत्	Forty Nine
५०	पञ्चाशत्	Fifty

व्यावहारिकशब्दाः - पाल्यजन्तवः

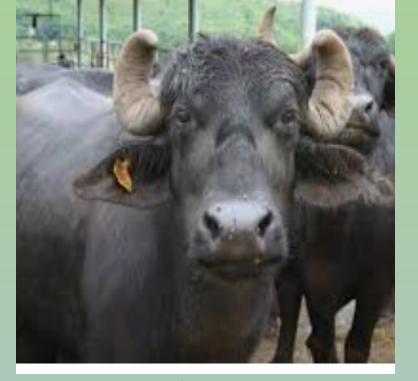
अजः
He Goat/Ram

वृषभः
Bull

तर्णकः
Calf

महिषी
Buffalo

अजा
She Goat

गौः
Cow

महिषः
Bison

गजः
Elephant

व्यावहारिकशब्दाः - पाल्यजन्तवः

वराहः
Pig/Boar

गर्दभः
Donkey

मार्जारः
Cat

शशः
Rabbit

अश्वः
Horse

मेषः
Sheep

शुनकः
Dog

कुक्कुटः
Rooster

व्यावहारिकशब्दाः - पाल्यजन्तवः

कुक्कुटी
Hen

शुकः
Parrot

पारावतः
Pigeon

कादम्बः
Duck

मूषकः
Rat

चटकः
Sparrow

प्रहेलिका

सीमन्तिनीषु का शान्ता ? राजा कोऽभूत् गुणोत्तमः ?
विदुषां का सदा वन्द्या ? अत्रैवोक्तं, न बुध्यते ।

Who is Tranquil-minded among women? Who was the most virtuous king?
What do the learned respect? Answers to the three questions are hidden
in the verse itself. Trace the same.

सीता
रामः
विद्या

Seeta
Rama
Vidya

सङ्ग्राह्यविषयाः - श्लोकः

१. विष्णुः

वसुदेवसुतं देवं कंसचाणूरमर्दनम् ।
देवकीपरमानन्दं कृष्णं वन्दे जगद्गुरुम् ॥

I bow to Lord Krishna who is the lord of the entire world. He is the son of Vasudeva. He is the killer of demons like Kamsa and Chanura. He is the darling of his mother Devaki.

सङ्ग्राह्यविषयाः - श्लोकः

२. विष्णुः

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

We should pray to Lord Vishnu to remove
all the hurdles in our path (of success).

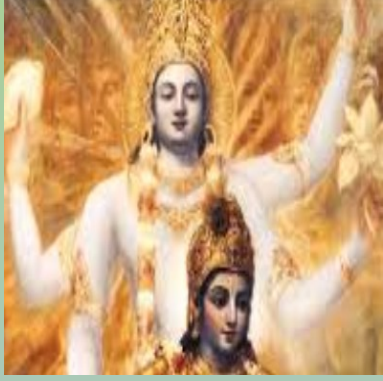
He is wearing clean white robes and
shining like the moon. He has four arms.

His face is always blissful.

वाङ्मयपरिचयः - पुराणानि

१८ पुराणानि

म-द्वयं भ-द्वयं चैव ब्र-त्रयं व-चतुष्टयम् ।
अ-ना-प-लिं-ग-कू-स्का-नि पुराणानि प्रचक्षते ॥

१. मत्स्यपुराणम्
२. मार्कण्डेयपुराणम्
३. भागवतपुराणम्
४. भविष्यत्पुराणम्
५. ब्रह्माण्डपुराणम्
६. ब्रह्मवैवर्तपुराणम्
७. ब्रह्मपुराणम्
८. वामनपुराणम्
९. वराहपुराणम्
१०. विष्णुपुराणम्

- ११ वायुपुराणम्
१२. अग्निपुराणम्
१३. नारदपुराणम्
१४. पद्मपुराणम्
१५. लिङ्गपुराणम्
१६. गरुडपुराणम्
१७. कूर्मपुराणम्
१८. स्कान्दपुराणम्

वाङ्मयपरिचयः - शास्त्राणि

१. अलङ्कारशास्त्रम्

ग्रन्थः	ग्रन्थकर्ता
ध्वन्यालोकः	आनन्दवर्धनः
रसगङ्गाधरः	जगन्नाथः
साहित्यदर्पणम्	विश्वनाथः

२. व्याकरणशास्त्रम्

ग्रन्थः	ग्रन्थकर्ता
अष्टाध्यायी	पाणिनिः
सिद्धान्तकौमुदी	भट्टोजि दीक्षितः
महाभाष्यम्	पतञ्जलिः

३. तर्कशास्त्रम्

ग्रन्थः	ग्रन्थकर्ता
न्यायसूत्राणि	गौतमः
न्यायमञ्जरी	जयन्त भट्टः
तत्त्वचिन्तामणिः	गणेशोपाध्यायः

४. पूर्वमीमांसाशास्त्रम्

ग्रन्थः	ग्रन्थकर्ता
जैमिनिसूत्राणि	जैमिनिः
तन्त्रवार्तिकम्	कुमारिलभट्टः
शाबरभाष्यम्	शाबरस्वामी

५. उत्तरमीमांसाशास्त्रम् (वेदान्त)

ग्रन्थः	ग्रन्थकर्ता
ब्रह्मसूत्राणि	बादरायणः
उपनिषदः
भगवद्गीता	व्यासः

कथा

मूढः जम्बूकः

एकः जम्बूकः अस्ति ।

सः एकदा आहारार्थं वने भ्रमति ।

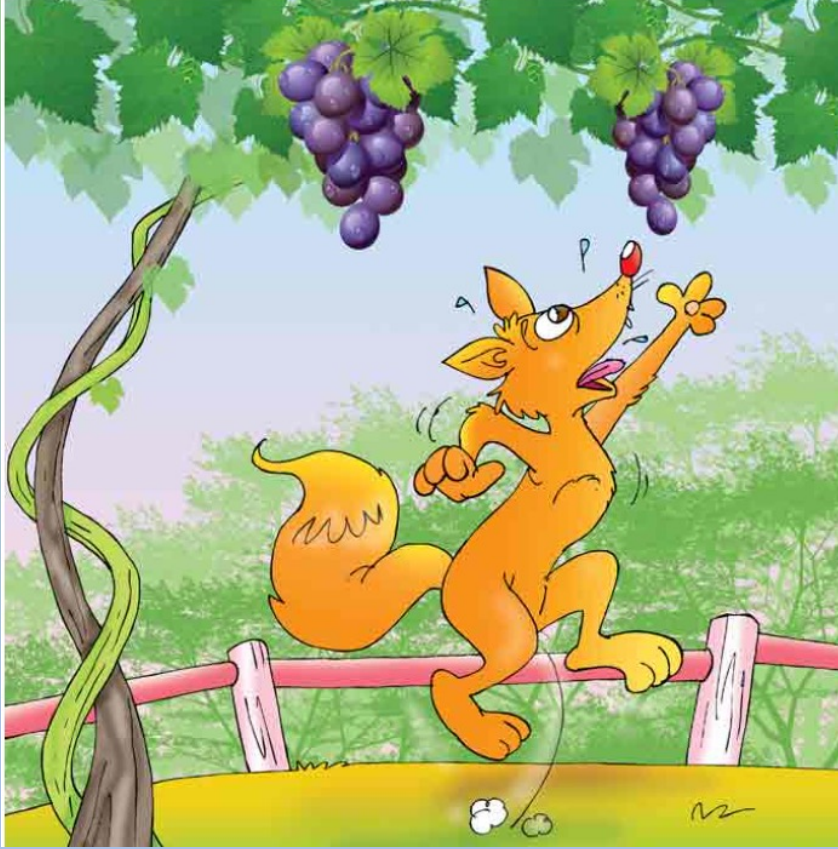
एकत्र सः द्राक्षालतां पश्यति ।

लतायाम् अनेकानि द्राक्षाफलानि सन्ति ।

तानि पक्वानि ।

जम्बूकः चिन्तयति - 'अद्य मम

द्राक्षाफलानां भोजनम्' इति ।

कथा

मूढः जम्बूकः

द्राक्षां लब्धुम् उपरि उत्पतति ।
किन्तु द्राक्षाफलानि न प्राप्नोति ।
जम्बूकः पुनः पुनः उत्पतति ।
तथापि फलानि न प्राप्नोति ।

कथा

मूढः जम्बूकः

जम्बूकः कुपितः भवति ।

सः तानि द्राक्षाफलानि दूषयति ।

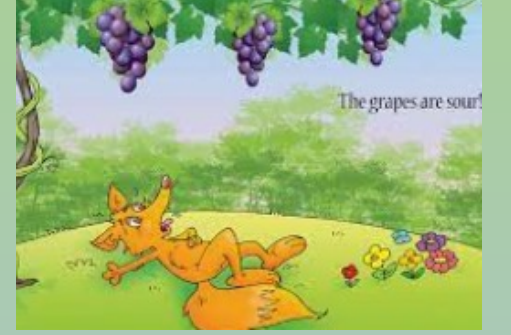
'द्राक्षाफलानि आम्लानि' इति वदति ।

अनन्तरं स्वस्थानं गच्छति ।

कथा

मूढः जम्बूकः

एतेषाम् उत्तरं लिखत ।

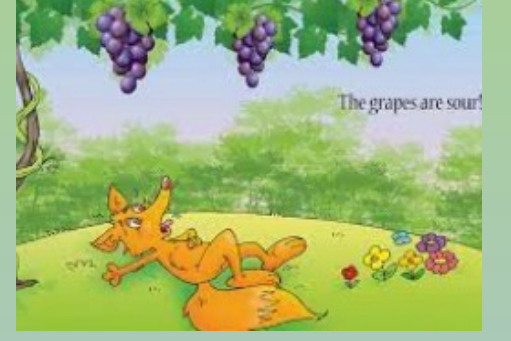

१. जम्बूकः आहारार्थं कुत्र अटति ?
जम्बूकः आहारार्थं वने अटति ।

२. जम्बूकः किं पश्यति ?
जम्बूकः द्राक्षालतां पश्यति ।

३. लतायां कानि सन्ति ?
लतायां अनेकानि द्राक्षाफलानि सन्ति ।

कथा

मूढः जम्बूकः

एतेषाम् उत्तरं लिखत ।

५. जम्बूकः किं वदति ?
'द्राक्षाफलानि आम्लानि' इति वदति ।
४. जम्बूकः किं चिन्तयति ?
'अद्य मम द्राक्षाफलानां भोजनम्' इति जम्बूकः चिन्तयति ।

सुभाषितम्

न कश्चिदपि जानाति किं कस्य श्वो भविष्यति ।
अतः श्वः करणीयानि कुर्यादद्यैव बुद्धिमान् ॥

Nobody knows what will happen and to whom tomorrow
Hence, a wise person should do today itself
what is scheduled for tomorrow.

श्वः किं कस्य भविष्यति कश्चित् अपि न जानाति ।
अतः बुद्धिमान् श्वः करणीयानि अद्य एव कुर्यात् ॥